

ПАТЕРНАЛІЗМ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ КНР У ПЛОЩИНІ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ COVID-19

*Ковтун Наталія Михайлівна, д. філос. н., проф.,
професор кафедри філософії та політології,
Заліщук Олександр Петрович, магістрант історичного факультету,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

В умовах загострення соціальних і економічних викликів спричинених карантинними заходами внаслідок пандемії COVID-19 надзвичайно актуальним залишається аналіз досвіду окремих країн. У зв'язку з цим цікавим залишається співставлення досвіду карантинних заходів КНР з конфуціанськими засадами організації її державного урядування. Нагадаємо, що у китайській традиції на протязі багатьох століть будь-яка людина, яка претендувала на статус освіченої, мала бути ознайомлена з висловлюваннями і думками Конфуція, викладеними у канонічному тексті «Лун юй». Якщо говорити про феномен держави, то у тексті «Лун юй» відсутній спеціальний розділ, присвячений державному устрою, а тому маємо звернутися до думок Конфуція, пов'язаних з вченням про природу людини, соціальну організацію і принципи управління людьми.

Патерналістські тенденції і пошанування батька (правителя) у конфуціанській традиції обґрунтовується через пошанування правил. Зокрема Конфуцій, відповідаючи на запитання про сутність пошани сина до батька відповів, що син, насамперед, має «Не порушувати Правила» («Лун юй», II, 5) [2, с. 161]. Конфуціанська традиція виходить з ідеї, що управління людьми і державою є одним з найскладніших завдань для «благородного мужа», а відтак, державне управління має виходити, згідно з Конфуцієм, з жорсткого слідування суспільним правилам і нормам. Правитель має показувати своїм підданим приклад щодо виконання правил: «Якщо верхи люблять Правила, то народ легко використовувати» («Лун юй», XIV, 41) [2, с. 215].

У наступні століття пошанування образу батька та пошанування старшого покоління в цілому було перенесене на організацію державних структур і суспільства в цілому. Обґрунтовуючи розуміння правителя як «благородного мужа» Конфуцій, добре усвідомлював, що представники родової аристократії навряд чи будуть автоматично слідувати конфуціанськими принципам і відповідати його характеристикам. А тому пропонував допускати до державного управління лише людей, здатних навчатися і свідомо слідувати Правилам. «Не вивчивши Правила, не зможеш утвердитись» («Лун юй», XVI, 13) [2, с. 223]. Правитель не просто має слідувати правилам, він має всіляко уникати ситуацій, в яких можна зіштовхнутись з протиправною поведінкою. У зв'язку з цим Конфуцій стверджував, що «Не можна дивися і на те, що не відповідає Правилам; не можна слухати те, що не відповідає Правилам; не можна говорити те, що не відповідає Правилам» («Лун юй», XII, 1) [2, с. 200].

Подібні світоглядні позиції беззастережного слідування правилам і законам співвідносяться у сучасному китайському суспільстві з високим рівнем законослухняності громадян у процесі вакцинації від Covid-19. Згідно з даними Міністерства фінансів України на 24 січня 2022 року, Китай входив до країн з

найбільшим відсотком повністю вакцинованого населення від Covid-19. У цій країні двома дозами було вакциновано 85 % населення. Для порівняння, до країн з найвищим рівнем вакцинації двома дозами вакцини належали: ОАЕ – 92 %, Португалія – 90 %, Південна Корея – 87 %, Японія – 79 %, Канада – 77 % та ін. [3]. За інформацією Укрінформу понад 1,26 млрд жителів Китаю (майже 90 % населення країни) на січень 2022 року вже зробили щеплення проти коронавірусної інфекції. Про це заявив представник Державного комітету у справах охорони здоров'я Китаю Хе Цінхуа. Водночас повністю завершили вакцинацію понад 1,22 млрд. населення держави [5]. Водночас чиновник настійливо наголошував на необхідності дотримання в Китаї соціальної дистанції, маскового режиму та провітрювання приміщень.

Ще на початку пандемії Covid-19 у Китаї, за твердженням Радіо Свобода, була введена безпрецедентна система обліку та контролю населення. Це пов'язане з системою внутрішніх паспортів з пропискою, соціальних кредитів, найщільнішою у світі системою відеоспостереження. Усе це за короткий термін дозволило закрити на жорсткий карантин 60 млн. населення провінції Хубей, і накласти суворі обмеження на 760 млн. людей, що становило майже половину населення країни [6]. За визнанням міжнародних організацій на протязі кількох тижнів Китай зупинив поширення Covid-19 за межами провінції Хубей. У випадку, якщо виявляли хворобу в людини з якогось мікрорайону, то увесь цей район (десятки тридцятиповерхових будинків) зачиняли на жорсткий карантин, а за свідоме його порушення була введена кримінальна відповідальність.

При цьому міжнародні організації критикують Китай за надто агресивний карантин та ізоляцію, примусове стеження та використання новітніх технологій на кшталт (big data) та програм щодо розпізнавання облич порушників карантину. Це призвело у деяких випадках до надмірного насильства і жертв. Так, за даними правозахисної організації Human Rights Watch до списку ненавмисних жертв потрапив хлопчик з інвалідністю, який помер через недбалість чиновників після того, як його родичів примусово забрали на карантин [4].

Патерналістські тенденції простежуються не лише у контексті організації карантинних заходів у КНР. Китайський уряд активно втручається в нівеляцію негативних наслідків пандемії Covid-19 у сфері економіки і соціального захисту. При цьому у порівнянні з іншими країнами заходи китайського уряду є одними з найбільш протекціоністських. Зокрема згідно з рішеннями Держради КНР, здійсненими на основі пропозицій Міністерства Комерції та Податкової адміністрації, у країні були підвищені ставки повернення податків на експорт окремих видів товарів, продовжено до 2023 року для малих і середніх підприємств податкових пільг, активізовано сприяння протекціоністським заходам щодо отримання китайськими компаніями закордонних замовлень та ін. Окрім цього, за даними Міністерства трудових ресурсів та соціального забезпечення КНР 3,2 млн. китайських підприємств отримали державну допомогу у розмірі 6 млрд доларів США [1]. Протекціоністські заходи китайської влади у формі податкових пільг, цілеспрямованої політики щодо створення нових робочих місць, прямої підтримки підприємств мають доволі

високий ступінь ефективності через оперативну роботу правоохоронних органів, високий рівень правової і трудової дисципліни населення, жорсткі нормативні акти і законодавство країни.

Список використаних джерел

1. Інформація щодо заходів, які вживаються країнами світу для протидії пандемії Covid-19 та для подолання негативних соціально-економічних наслідків. URL: https://epo.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/about_covid.pdf (26.01.2022).

2. Конфуцианское «Четверокнижие» («Сы шу»). Пер. с кит. и коммент. А. И. Кобзева, А. Е. Лукьянова, Л. С. Переломова, П. С. Попова и др. В. М. Майорова; Вступ, ст. Л. С. Переломова. М.: Восточная литература, 2004. 431 с.

3. Статистика вакцинації від коронавірусу (Covid-19). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/coronavirus/vaccination/> (12.01.2022).

4. Чи справді Китай подолав кризу з корона вірусом? Радіо Свобода. 24 березня 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/chy-kutaj-podolav-kryzu-z-koronavirusom/30506366.html> (14.01.2022).

5. Щеплення проти коронавірусу зробили майже 90 % жителів Китаю. Укрінформ. 16.01.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3385788-seplenna-proti-koronavirusu-zrobili-majze-90-ziteliv-kitau.html> (25.01.2022).

6. Як Китай практично зупинив поширення коронавірусу: від замовчування до тотального контролю. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30495542.html> (14.01.2022).